ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

C5PBD23C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Jméno a příjmení

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu **je uveden na záznamovém archu**.
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.
- **Odpovědi pište do záznamového archu.** Při zápisu použijte **modře nebo černě** píšící propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**. Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědí

- U všech úloh/podúloh **je právě jedna odpověď správná**.
- Odpověď na úlohu/podúlohu zřetelně zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.

	A	B	C	D
4	☐	☐	☒	☐

- Pokud budete chtít svou odpověď opravit, pečlivě zabarvěte původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček.

	A	B	C	D
4	☒	☐	■	☐

- Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědí a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědí

- Odpověď **zapište čitelně** do vyznačeného bílého pole. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní rozlišujte **velká a malá písmena**.

12

- Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole.
- Za chybu se považuje jak jakákoli nesprávná, tak chybějící správná dílčí odpověď. Maximální dosažitelné bodové hodnocení za úlohu se sníží o započítané chyby.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

Předmětem autorských práv Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

A tak ti budu vyprávět
o plavčíku, co málem svět
obeplul na své plachetnici
a jmenoval se plavčík Jan
a doma říkali mu Janek.

Taková loď si žádá vánek,
když ten se opře do plachet,
nemůže plavčík zahálet.

Kormidlo třímá bez únavy
a ryby vystrkují hlavy
z moře, jež tiché je jak laňka,
a obdivují toho Janka.

Plavčík Jan na obdiv si zvykl
a časem natolik už zpychl,
když ryby tleskaly mu zvučně,
že třímal už jen jednoručně.

A když tu slávu takhle nesl,
do hlubin jeho koráb klesl,
protože najel na útes.

Plavčík Jan taky na dno kles.
Nahoru vyplaval však zručně
a tentokráte obouručně.

Rybky, co tleskaly mu právě,
zatímco oddával se slávě,
jakmile nastala ta změna,
vzaly hned ploutve na ramena.

A kde se vzala, tu se vzala,
velryba k němu připlavala
a on ji na nos políbil.

Hle, co se stalo: náhle totiž
velryba zívla velmi zjevně
a plavčík Jan už nebyl zevně.

Co ti mám ještě vyprávět?
Plavčík Jan obeplouvá svět
a nic mu k štěstí nechybí
v břiše veliké velryby.

(*J. Skácel, Uspávanka s plavčíkem a velrybou, upraveno*)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

A) Po celou dobu, kdy Jan plul na plachetnici, držel kormidlo jednou rukou.
B) Předtím, než Janova loď ztroskotala, ryby projevovaly k plavčíkovi obdiv.
C) Ve chvíli, kdy se zhoršily povětrnostní podmínky, Janova loď najela na útes.
D) Poté, co se velryba rozhodla vzít Jana na cestu kolem světa, ji plavčík políbil.

1 bod

2 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje aktualizace ustáleného slovního spojení?

(Příklad: ustálené slovní spojení – *my o vlku a vlk za dveřmi*; aktualizace ustáleného slovního spojení – *my o vlku a ředitel za dveřmi*)

A) zívla velmi zjevně
B) časem natolik už zpychl
C) velryba k němu připlavala
D) vzaly hned ploutve na ramena

1 bod

3 Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům mezi slovy PLACHTA – KORMIDLO – LOĎ?

(Slova *plachta, kormidlo* a *loď* posuzujte ve významu, který mají ve výchozím textu. Správná je pouze možnost, v níž pořadí slov odpovídá pořadí *plachta – kormidlo – loď*.)

A) lustr – elektřina – žárovka
B) jahoda – ovoce – meruňka
C) monitor – klávesnice – myš
D) tkanička – podrážka – teniska

1 bod

4 **Situace:** Petr říká Evě: „To musíš tak křičet?“

Která z následujících možností nejlépe vystihuje výše uvedenou situaci?

A) Petr vytýká Evě její chování: nejspíš od ní nevyžaduje odpověď, ale patrně očekává, že se ztiší.

B) Petr vytýká Evě její chování: určitě od ní vyžaduje odpověď, ale zcela jistě neočekává, že se ztiší.

C) Petr vyhrožuje Evě kvůli jejímu chování: nejspíš od ní nevyžaduje odpověď, ale patrně očekává, že se ztiší.

D) Petr vyhrožuje Evě kvůli jejímu chování: určitě od ní vyžaduje odpověď, ale zcela jistě neočekává, že se ztiší.

---

max. 2 body

5 **Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je zapsána pravopisně správně (A), nebo ne (N).**

		A	N
5.1	Při prohlídce známé katedrály návštěvníci obdivovali nástěnné malby.	☐	☐
5.2	Jeho vystoupení na besídce mi připomělo mé vlastní pěvecké začátky.	☐	☐
5.3	Poutavým vyprávěním a veselými anekdotami si nás učitel ihned získal.	☐	☐
5.4	Drzým a povýšeným chováním vědomně ubližovala lidem ve svém okolí.	☐	☐

---

max. 3 body

6 **Přiřaďte k jednotlivým souvětím (6.1–6.3) odpovídající tvrzení (A–E).**

(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.1 Tělák mi opravdu jde, ale z matiky nejspíš v pololetí propadnu. ____

6.2 Hned sem pojď a vysvětli mi, proč furt musíš dělat nějaké hlouposti. ____

6.3 Koupil si nový auťák, ale už nazítří přišel o řidičský průkaz, protože řídil opilý. ____

A) Ze všech podtržených slov je nespisovné pouze to první.

B) Ze všech podtržených slov je nespisovné pouze to druhé.

C) Ze všech podtržených slov jsou nespisovná celkem dvě, a to první a druhé.

D) Ze všech podtržených slov jsou nespisovná celkem dvě, a to první a třetí.

E) Ze všech podtržených slov jsou nespisovná celkem dvě, a to druhé a třetí.

---

max. 2 body

7 **Vypište z každé z následujících vět (7.1 a 7.2) základní skladební dvojici.**

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

7.1 Nejen mí spolužáci, ale i naši učitelé se návratu distanční výuky poněkud obávali.

7.2 Dřívější příjezd rodičů z letní dovolené by Martinu rozhodně dost zaskočil.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 8–12

TEXT 1

Veverka obecná, menší hlodavec žijící v hlubokých lesích i na sídlištích velkoměst, patří k nejoblíbenějším živočichům. Není divu, je to totiž opravdu roztomilé zvířátko.

Veverky se chlubí pestrou škálou odstínů srsti: od světle rezavé přes **sytě** hnědou až po černou. Na světě zřejmě nenajdete dvě zcela stejně zbarvené veverky. Jediné, co mají v tomto směru všechny veverky společné, je bílé bříško. Jejich huňatý ocas, dlouhý až 20 cm, má několik funkcí. Veverky se do něj například zabalí, když se spustí **hustý** déšť nebo jim je zima, a také díky NĚMU udržují rovnováhu při skákání po stromech.

Veverky nemají své příbytky v dutinách stromů, jak se mylně domnívá řada lidí, ale splétají si z větévek hnízda, připomínající svým tvarem míč na ragby. Jejich vnitřek bývá vycpán suchým lýkem, mechem či trávou. *****: letní jsou jednodušší a méně zateplená než hnízda zimní nebo doupátka určená pro uložení novorozeňat.

Protože se veverka neukládá k zimnímu spánku, musí si předem sehnat dostatečné zásoby potravy, KTERÉ jí umožní přečkat zimu. Hledáním potravy, kterou tvoří například semena jehličnanů či oříšky, veverka stráví 15 až 19 hodin denně. Zásoby **pečlivě** zahrabe do země nebo je uloží do dutin stromů. Říká se, že si veverka nepamatuje, kde má své spižírny, ve skutečnosti však má o svých úkrytech dokonalý přehled. Stává se ale, že si část zásob nevyzvedne, jelikož si jich schová víc, než je **nutné**.

Dříve se veverky lovily kvůli kožešině a masu. Dnes už veverka obecná patří mezi chráněné živočichy, a to jak v České republice, tak ve většině dalších evropských států.

(*Epocha 14/2022; www.stoplusjednicka.cz, upraveno*)

TEXT 2

Slovo typu A vzniká spojením dvou celých slov, a proto ho **lze** rozložit na smysluplné slovní spojení. Např. slovo *vlastizrada* lze rozdělit na slovní spojení *zrada vlasti*.

Slovo typu B vzniká buď spojením základů dvou slov (např. slovo *vodoměr* vzniklo ze základů slov *voda* a *měřit*), nebo spojením základu slova a celého slova (např. *krupobití* vzniklo ze základu slova *kroupa* a ze slova *bití*). Slova typu B **nelze** rozložit na smysluplné slovní spojení.

1 bod

8 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) v TEXTU 1?

A) Míra zateplení se liší podle typu hnízda
B) Míra zateplení je totožná u všech typů hnízd
C) S mírou zateplení je rozlišeno hlavně typem hnízda
D) S mírou zateplení se ztotožňuje na všech typech hnízd

1 bod

9 Které z následujících tvrzení o slovech podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A) Jak *velkoměsto*, tak *novorozeně* jsou slova typu A.
B) Jak *velkoměsto*, tak *novorozeně* jsou slova typu B.
C) *Velkoměsto* je slovo typu A, *novorozeně* je slovo typu B.
D) *Velkoměsto* je slovo typu B, *novorozeně* je slovo typu A.

max. 2 body

10 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

		A	N
10.1	V průběhu roku každá veverka postupně postaví celkem tři hnízda, z nichž poslední je určeno pro mláďata.	☐	☐
10.2	Mezi mnoha lidmi je rozšířen mylný názor, že veverčí hnízda jsou svým tvarem podobná míčům na ragby.	☐	☐
10.3	V současnosti je veverka obecná chráněným živočichem ve většině evropských států včetně České republiky.	☐	☐
10.4	Shromáždit dostatečné množství semen jehličnanů trvá veverce o čtyři hodiny méně než sehnat dostatečné množství oříšků.	☐	☐

1 bod

11 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Posuzovaná slova jsou v TEXTU 1 vyznačena tučně.)

A) Slovo *hladově* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *sytě*.
B) Slovo *zředěný* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *hustý*.
C) Slovo *nedbale* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *pečlivě*.
D) Slovo *nezbytné* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *nutné*.

1 bod

12 Které z následujících tvrzení o zájmenech zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé?

A) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *ocas*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *zásoba*.
B) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *déšť*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *zásoba*.
C) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *ocas*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *potrava*.
D) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *déšť*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *potrava*.

---

1 bod

13 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

A) Davy zahraničních turistů zamířili k cíli své výpravy.
B) Davy zahraničních turistů zamířili k cíly své výpravy.
C) Davy zahraničních turistů zamířily k cíli své výpravy.
D) Davy zahraničních turistů zamířily k cíly své výpravy.

3 body

14 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

A) V naší rodině se totiž vstává pozdě. Vedle stodoly nedaleko pláže stál trakař. Naložila jsem na něj kupu sena a vzápětí usnula.

B) Mé uspokojení se ale rychle rozplynulo, když jsem zaslechla, že hodiny na věži právě odbíjejí devět! K našemu domu jsem doběhla celá uřícená. Vypadalo to, že všichni ještě spí. Vydrápala jsem se po vinné révě ke své ložnici. Zatraceně! Okno bylo zavřené!

C) Z hlubokého spánku mě vytrhla slepice, která se uvelebila na mém břiše. Hnala jsem toho tupého ptáka od stodoly až k oceánu. Vlny ji zmáčely od zobáku po paťáty. Pomsta byla sladká!

D) Nikoho jsem neviděla. S troškou štěstí bych mohla nepozorovaně proklouznout do svého pokoje. Opatrně jsem našlapovala po schodech. Zanedlouho už jsem ležela pod svou nadýchanou peřinou.

E) Nezbylo mi nic jiného než sešplhat dolů a projít hlavním vchodem. Tiše jsem pootevřela těžké dveře, pomalu vešla dovnitř a rozhlédla se.

F) Po probdělé noci jsem se za svítání vracela ze svého tajného dobrodružství. Zmohla mě ale únava, a tak jsem se rozhodla chvilku prospat pod širým nebem. Když budu doma do deseti, nikdo nezjistí, že jsem noc strávila venku.

(*S. Rabinová, Betsy a císař, upraveno*)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

---

max. 2 body

15

15.1 S trenérem se sejdeme před začátkem závodu.

Úsek podtržený ve výše uvedené větě jednoduché upravte tak, aby z věty vzniklo gramaticky správné souvětí obsahující dvě věty. Význam původní věty musí zůstat zachován.

15.2 Silnice, která vede lesem, je neprůjezdná.

Úsek podtržený ve výše uvedeném souvětí upravte tak, aby ze souvětí vznikla gramaticky správná věta jednoduchá. Význam původního souvětí musí zůstat zachován.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 16

TEXT 1

Využitím sluneční energie ušetříme.	Zlomeninu jednoznačně potvrdil rentgen.
Nasedla do přistaveného taxi.	V předsálí koncertního sálu stálo piano.
Při zkoušení mě přepadla tréma.	Koupil jsem si nové album této kapely.
V psaní slohů už mám praxi.	K obědu máme filé s bramborem.
Vybral si z menu nejdražší jídlo.	Na ples se oblékla do róby z hedvábí.

TEXT 2

Nesklonná podstatná jména mají ve všech pádech obou čísel stejný tvar. Většinou jde o přejatá slova zakončená na samohlásku, např. *iglú* (*iglú bylo malé, psi ho vezli k jeho iglú, postavil si iglú, v iglú bylo teplo* aj.).

max. 3 body

16 Vypište z TEXTU 1 tři nesklonná podstatná jména.

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 17

S posledními říjnovými dny se blížily podzimní prázdniny. Michal a jeho bratr Martin se těšili nejen na to, že si odpočinou od školních povinností, ale také na pobyt na chalupě, která se nachází ve vesničce poblíž Českého Krumlova. Ve středu vstali brzy a pak ranním spojem vyrazili na cestu. Na krumlovském nádraží už postávali nedočkaví prarodiče.

Kluci nejdřív ochotně pomáhali dědovy na zahradě. Společnými silami otrhali z již téměř holích větví všechna jablíčka a za odmněnu dostali babiččin vynikající závin, který zapíjeli čerstvě vylisovaným moštem. V neděli se pak všichni vypravili na výlet do nedalekého města, kde se procházeli starobylými uličkami. Kluky upoutali především medvědi, kteří obývají zámecký příkop. Prodloužený víkend s prarodiči se oběma bratrům velmi líbil.

max. 4 body

17 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je PRAVOPISNĚ SPRÁVNĚ.

Podtržené výrazy jsou zapsány správně.

Slova zapište bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užita v textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 18–22

(**1**) Adara si nikdy nebyla zcela jistá, jestli zima přináší ledového draka, nebo ledový drak zimu. Vždy ale věděla, kdy zima, sníh a ledový drak mají přijít, protože v tu dobu měla narozeniny.

(**2**) Adara se narodila za strašného mrazu. Zima na ní tenkrát nechala své otisky. Asi proto byla jiná než ostatní děti. Už si nevzpomínala, kdy ledového draka spatřila poprvé. Připadalo jí, že byl součástí jejího života **odjakživa**.

Adara znala draky už předtím. Hal, mladší bratr jejího otce, totiž létal na jednom z nich. Ledový drak byl ale daleko větší, byl pokrytý jinovatkou a zuby – tři řady hrozivých kopí nestejné délky – měl z rampouchů. Když zamával křídly, zafoukal studený vítr, když dýchal, tvořil se led. Adara se ho ale nebála. Byla přece zimní dítě.

(**3**) Té zimy, kdy oslavila své páté narozeniny, na něm letěla poprvé. Ledový drak si ji opět našel na poli, kde jako obvykle stavěla hrad ze sněhu. Když toho rána dosedl **vedle** ní, rozhodla se na něj vylézt. Objala jeho studený krk a vzápětí se spolu vznesli do oblak. **Odtud** najednou viděla svět úplně jinak. Když letěli nad otcovou farmou, zahlédla svého bratra Geoffa. Vypadal docela maličký.

Adara s drakem strávili ve vzduchu dlouhé hodiny. Jejich první společný let byl vzrušující, ale také dost nebezpečný. Adara totiž neměla postroj, jaký používá Hal a ostatní královští drakoletci. **Občas** proto hrozilo, že ji drak máváním křídel setřese. K večeru konečně začali klesat. Bylo těsně po setmění, když přistáli na zemi. Doma otec Adaru nejdřív objal a pak jí vynadal. Nechápala to. Geoff jí ale pošeptal: „Proletěl tudy ledový drak a všechny vyděsil. Otec se bál, že tě ta stvůra sežrala." Adara se jen usmála.

(*G. R. R. Martin, Ledový drak, upraveno*)

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
18.1	Ledový drak měl v tlamě kromě rampouchů také hrozivá kopí uspořádaná do tří řad.	☐	☐
18.2	Když Adařin otec zjistil, že se jeho dcera proletěla na ledovém drakovi, vyhuboval jí.	☐	☐
18.3	Adara pravidelně stavěla na poli hrad ze sněhu, protože díky této stavbě ji ledový drak lépe našel.	☐	☐
18.4	Od chvíle, kdy Adara vzlétla na ledovém drakovi, do chvíle, kdy po svém prvním společném letu přistáli na zemi, uběhlo méně než 24 hodin.	☐	☐

max. 3 body

19 Vypište z <u>druhé části</u> výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užita v 7. pádě.

Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

1 bod

20 Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

A) Jde o umělecký text, který vypráví Adara.
B) Jde o umělecký text, který vypráví o Adaře.
C) Jde o neumělecký text, který vypráví Adara.
D) Jde o neumělecký text, který vypráví o Adaře.

1 bod

21 **Tvrzení č. 1:** Hal, jeden z královských drakoletců, je Adařin strýc.

Tvrzení č. 2: Geoff, Adařin bratr, je menšího vzrůstu než Adara.

Vyplývá z výchozího textu alespoň některé z výše uvedených tvrzení?

A) ne, žádné z těchto tvrzení
B) ano, ale pouze tvrzení č. 1
C) ano, ale pouze tvrzení č. 2
D) ano, každé z těchto tvrzení

max. 2 body

22 **Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N).**

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

		A	**N**
22.1	Pokud slovo *odjakživa* nahradíme slovem *donedávna*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☐
22.2	Pokud slovo *vedle* nahradíme slovem *kromě*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☐
22.3	Pokud slovo *odtud* nahradíme slovem *potud*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☐
22.4	Pokud slovo *občas* nahradíme slovem *chvílemi*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☐

---

1 bod

23 **Která z následujících vět NENÍ zapsána pravopisně správně?**

A) Vzácné hosty přivítal veselý psí štěkot.
B) Na naše zdraví má příznivý vliv rybí tuk.
C) Kdysi písaři psali seříznutými husími brky.
D) Na stole ležely dvě mísy s vepřovími žebírky.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

Dobře placení zaměstnanci odvádějí lepší práci.

max. 2 body

24 **Napište smysluplnou větu o <u>čtyřech</u> slovech, v níž výraz PLACENÍ bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.**

Vzniklá věta musí obsahovat tvar *placení*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *placení* nesmí být použit jako vlastní jméno.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Už od roku 1968 se v Conghamu scházejí fanoušci nejpomalejších dostihů. Tehdy se totiž v této anglické vesničce poprvé konalo mistrovství světa v hlemýždích závodech.

Jejich pravidla jsou poměrně jednoduchá. Závodů se mohou účastnit jen hlemýždi zahradní. Ačkoliv jsou pořadatelé celkem tolerantní, s obřími africkými šneky byste na dráhu vpuštěni nebyli. Závodí se na navlhčené **hladké** látce, na níž jsou vyznačeny dvě čáry – startovní a cílová. Mezi nimi je vzdálenost 33 centimetrů. Hlemýždi jsou rozestavěni na start a jejich úkolem je co nejrychleji a co možná nejkratší cesta se doplazit do cíle. Závodník, který chce vyhrát, musí nasadit opravdu **ostré** tempo. Rekord zatím **drží** hlemýžď Archie, který se v roce 1995 do cíle dostal za rovné dvě minuty. Druhý nejrychlejší výkon v historii závodů předvedl Sammy, jenž v roce 2019 zvítězil s časem jen o 38 sekund horším.

O titul mistra světa každým rokem **usilují** až dvě stovky hlemýžďů, ne všichni ale závod dokončí. Záleží i na aktuálním počasí – někteří hlemýždi se před vedrem schovají do ulity a nikdo je nedonutí, aby v závodu pokračovali. Hlemýždí mistrovství světa je tak především kombinací trpělivosti, zábavy a jistého nadhledu.

(*www.idnes.cz; www.novinky.cz, upraveno*)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
25.1	Hlemýžď Sammy, vítěz hlemýždích závodů z roku 2019, se do cíle dostal za dvě minuty 38 sekund.	☐	☐
25.2	Podle pravidel hlemýždích závodů činí jak délka startovní čáry, tak délka cílové čáry 33 centimetrů.	☐	☐
25.3	V anglickém Conghamu se první mistrovství světa v hlemýždích závodech konalo před více než půlstoletím.	☐	☐
25.4	Ze všech hlemýžďů, kteří se od roku 1995 do roku 2019 zúčastnili mistrovství světa v Conghamu, se mistry světa stali pouze dva.	☐	☐

1 bod

26 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

A) Slovo *hladký* je v textu užito ve významu *probíhající bez průtahů.*

B) Slovo *ostrý* je v textu užito ve významu *rychlý, svižný*.

C) Slovo *držet* je v textu užito ve významu *přidržovat, podpírat*.

D) Slovo *usilovat* je v textu užito ve významu *snažit se někoho si naklonit*.

1 bod

27 Ve které z následujících možností je uvedena vhodná náhrada za chybně užitý tvar slova?

(Posuzované tvary jsou ve výchozím textu podtrženy.)

A) místo *jednoduchá* má být *jednoduché*

B) místo *cesta* má být *cestou*

C) místo *počasí* má být *počasím*

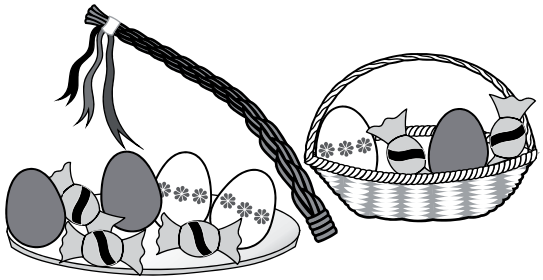
D) místo *jistého* má být *jistému*

max. 4 body

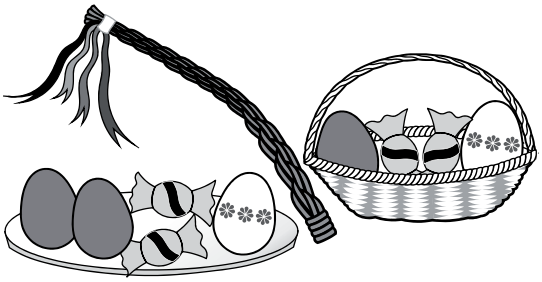
28 Přiřaďte k jednotlivým obrázkům (28.1–28.4) odpovídající popis (A–F).

(Žádnou možnost z nabídky A–F nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

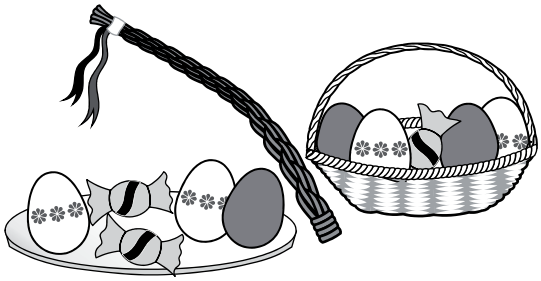
28.1

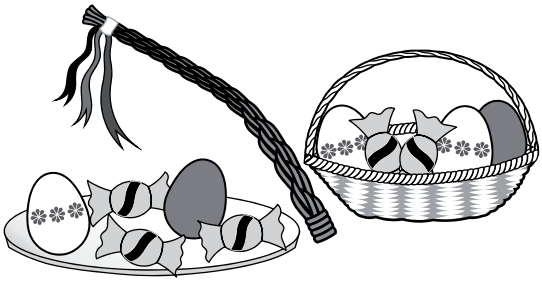
28.2

28.3

28.4

A) Na tácu je více bonbonů než v košíku. Na pomlázce je lichý počet stuh. Čokoládových vajíček je méně než malovaných.

B) V košíku je sudý počet vajíček. Celkový počet čokoládových vajíček je větší než počet bonbonů na tácu. Na pomlázce je lichý počet stuh.

C) Více než polovina všech bonbonů je na tácu. Celkový počet malovaných vajíček je lichý. Čokoládových vajíček je méně v košíku než na tácu.

D) Celkový počet vajíček je větší než celkový počet bonbonů. Na tácu je lichý počet vajíček. V košíku je méně čokoládových vajíček než bonbonů.

E) V košíku je sudý počet bonbonů. Počet malovaných vajíček na tácu není shodný s počtem malovaných vajíček v košíku. Na pomlázce je sudý počet stuh.

F) Celkový počet vajíček je lichý. V košíku je více vajíček než bonbonů. Počet malovaných vajíček na tácu je shodný s počtem malovaných vajíček v košíku.

Vysvětlivky:

Na obrázku jsou celkem dva bonbony (jeden na tácu a druhý v košíku) a celkem pět vajíček. Na pomlázce jsou celkem dvě stuhy.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.

JEDNOTNÁ PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKA 2023

KLÍČ SPRÁVNÝCH ŘEŠENÍ

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5B

KÓD TESTU: C5PBD23C0T02

Počet úloh	Celkem	Uzavřených	Otevřených
	28	**22**	**6**

Úloha	Správné řešení	Body
1	B	**1**
2	D	**1**
3	D	**1**
4	A	**1**
5		**max. 2 body**
5.1	ANO	4 podúlohy 2 b.
5.2	NE	3 podúlohy 1 b.
5.3	ANO	2 a méně podúloh 0 b.
5.4	NE	
6		**max. 3 body**
6.1	C	1 b.
6.2	B	1 b.
6.3	A	1 b.
7		**max. 2 body**
7.1	podmět: **(nejen) spolužáci, (ale i) učitelé**; přísudek: **se obávali**	1 b.
7.2	podmět: **příjezd**; přísudek: **by zaskočil**	1 b.
	ZSD musí být správně rozdělena na podmětovou a přísudkovou část a zapsána pravopisně správně.	
8	A	**1**
9	B	**1**
10		**max. 2 body**
10.1	NE	4 podúlohy 2 b.
10.2	NE	3 podúlohy 1 b.
10.3	ANO	2 a méně podúloh 0 b.
10.4	NE	
11	C	**1**
12	A	**1**
13	C	**1**
14		**3**
První část	F	
Druhá část	A	
Třetí část	C	
Čtvrtá část	B	
Pátá část	E	
Šestá část	D	
	Body lze získat pouze v případě, že všechny části textu jsou seřazeny správně. V ostatních případech bylo přiděleno 0 bodů.	
15		**max. 2 body**
15.1	např. S trenérem se sejdeme, **než začne závod**.	1 b.
15.2	např. Silnice **vedoucí lesem** je neprůjezdná.	1 b.

16	**taxi, menu, filé** Za chybu je považováno: **a)** nenalezení hledaného slova; **b)** zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy. Příklad hodnocení: **taxi**, **rentgen**, **filé** → 1 bod (1 slovo nenalezeno, 1 slovo neodpovídá zadání = 2 chyby)	**max. 3 body** 0 chyb 3 b. 1 chyba 2 b. 2 chyby 1 b. 3 a více chyb 0 b.
17	**povinností, dědovi, holých, odměnu** Za chybu je považováno: **a)** nenalezení hledaného slova; **b)** zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy. Příklad hodnocení: **dědovi**, **babičin**, **odměnu** → 1 bod (2 slova nenalezena, 1 slovo neodpovídá zadání = 3 chyby)	**max. 4 body** 0 chyb 4 b. 1 chyba 3 b. 2 chyby 2 b. 3 chyby 1 b. 4 a více chyb 0 b.
18		**max. 2 body** 4 podúlohy 2 b. 3 podúlohy 1 b. 2 a méně podúloh 0 b.
18.1	NE	
18.2	NE	
18.3	NE	
18.4	ANO	
19	**součástí, jinovatkou, křídly** Za chybu je považováno: **a)** nenalezení hledaného slova; **b)** zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy. Příklad hodnocení: **křídly**, **dítě** → 0 bodů (2 slova nenalezena, 1 slovo neodpovídá zadání = 3 chyby)	**max. 3 body** 0 chyb 3 b. 1 chyba 2 b. 2 chyby 1 b. 3 a více chyb 0 b.
20	B	**1**
21	B	**1**
22		**max. 2 body** 4 podúlohy 2 b. 3 podúlohy 1 b. 2 a méně podúloh 0 b.
22.1	NE	
22.2	NE	
22.3	NE	
22.4	ANO	
23	D	**1**
24	např. **Muž utekl bez placení.** Věta musí obsahovat bezchybně zapsané slovo *placení* a musí splňovat tyto podmínky: **a)** výraz *placení* je jiným SD než ve VT; **b)** věta obsahuje přísudek; **c)** věta je gramaticky správná; **d)** věta je smysluplná; **e)** věta je pravopisně správná; **f)** věta obsahuje 4 slova. Věta, která splňovala podmínky **a)–c)**, ale obsahovala 1 chybu (např. pravopisnou), byla hodnocena 1 bodem. V ostatních případech bylo přiděleno 0 bodů.	**max. 2 body** 0 chyb 2 b. 1 chyba 1 b. 2 a více chyb 0 b.
25		**max. 2 body** 4 podúlohy 2 b. 3 podúlohy 1 b. 2 a méně podúloh 0 b.
25.1	ANO	
25.2	NE	
25.3	ANO	
25.4	NE	
26	B	**1**
27	B	**1**
28		**max. 4 body**
28.1	C	1 b.
28.2	D	1 b.
28.3	F	1 b.
28.4	A	1 b.
CELKEM		**50 bodů**

Vzhledem k vysoké variabilitě možných žákovských odpovědí na otevřené úlohy neobsahuje tento klíč všechny akceptovatelné odpovědi.

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV), 2023

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

C5PBD23C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

A tak ti budu vyprávět
o plavčíku, co málem svět
obeplul na své plachetnici
a jmenoval se plavčík Jan
a doma říkali mu Janek.

Taková loď si žádá vánek,
když ten se opře do plachet,
nemůže plavčík zahálet.

Kormidlo třímá bez únavy
a ryby vystrkují hlavy
z moře, jež tiché je jak laňka,
a obdivují toho Janka.

Plavčík Jan na obdiv si zvykl
a časem natolik už zpychl,
když ryby tleskaly mu zvučně,
že třímal už jen jednoručně.

A když tu slávu takhle nesl,
do hlubin jeho koráb klesl,
protože najel na útes.

Plavčík Jan taky na dno kles.
Nahoru vyplaval však zručně
a tentokráte obouručně.

Rybky, co tleskaly mu právě,
zatímco oddával se slávě,
jakmile nastala ta změna,
vzaly hned ploutve na ramena.

A kde se vzala, tu se vzala,
velryba k němu připlavala
a on ji na nos políbil.

Hle, co se stalo: náhle totiž
velryba zívla velmi zjevně
a plavčík Jan už nebyl zevně.

Co ti mám ještě vyprávět?
Plavčík Jan obeplouvá svět
a nic mu k štěstí nechybí
v břiše veliké velryby.

(*J. Skácel, Uspávanka s plavčíkem a velrybou, upraveno*)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

A) Po celou dobu, kdy Jan plul na plachetnici, držel kormidlo jednou rukou.
B) Předtím, než Janova loď ztroskotala, ryby projevovaly k plavčíkovi obdiv.
C) Ve chvíli, kdy se zhoršily povětrnostní podmínky, Janova loď najela na útes.
D) Poté, co se velryba rozhodla vzít Jana na cestu kolem světa, ji plavčík políbil.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně.

1 bod

2 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje aktualizace ustáleného slovního spojení?

(Příklad: ustálené slovní spojení – *my o vlku a vlk za dveřmi*; aktualizace ustáleného slovního spojení – *my o vlku a ředitel za dveřmi*)

A) zívla velmi zjevně
B) časem natolik už zpychl
C) velryba k němu připlavala
D) vzaly hned ploutve na ramena

Zdůvodnění

V možnosti D) se vyskytuje aktualizace ustáleného slovního spojení *vzít nohy na ramena*, které má význam *ve strachu rychle utéct*.

1 bod

3 **Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům mezi slovy PLACHTA – KORMIDLO – LOĎ?**

(Slova *plachta, kormidlo* a *loď* posuzujte ve významu, který mají ve výchozím textu. Správná je pouze možnost, v níž pořadí slov odpovídá pořadí *plachta – kormidlo – loď*.)

A) lustr – elektřina – žárovka
B) jahoda – ovoce – meruňka
C) monitor – klávesnice – myš
D) tkanička – podrážka – teniska

Zdůvodnění

V možnosti D) je významový vztah mezi slovy nejpodobnější vztahu v zadané trojici slov: v každé z těchto trojic poslední slovo označuje nějaký celek, první a druhé slovo pak označují části tohoto celku (*loď* má *plachtu* a *kormidlo*, *teniska* má *tkaničku* a *podrážku*).

Možnosti A), B) a C) nesplňují podmínky uvedené v zadání:

- slovo *lustr* sice označuje celek, jehož částí je *žárovka*, *elektřina* ale částí lustru není, pořadí slov v této možnosti navíc neodpovídá pořadí slov *plachta – kormidlo – loď*;
- *ovoce* je slovo významově nadřazené slovům *jahoda* a *meruňka*, nejde tedy o části konkrétního ovoce;
- slova *monitor, klávesnice* a *myš* označují příslušenství počítače, žádné z těchto slov neoznačuje celek, jehož částmi by byla zbylá dvě slova.

---

1 bod

4 **Situace:** Petr říká Evě: „To musíš tak křičet?“

Která z následujících možností nejlépe vystihuje výše uvedenou situaci?

A) Petr vytýká Evě její chování: nejspíš od ní nevyžaduje odpověď, ale patrně očekává, že se ztiší.
B) Petr vytýká Evě její chování: určitě od ní vyžaduje odpověď, ale zcela jistě neočekává, že se ztiší.
C) Petr vyhrožuje Evě kvůli jejímu chování: nejspíš od ní nevyžaduje odpověď, ale patrně očekává, že se ztiší.
D) Petr vyhrožuje Evě kvůli jejímu chování: určitě od ní vyžaduje odpověď, ale zcela jistě neočekává, že se ztiší.

Zdůvodnění

Petr Evě pokládá otázku, na kterou pravděpodobně neočekává odpověď. Účelem jeho otázky je spíše vytknout Evě, že křičí, a nepřímo ji tímto způsobem požádat, aby se ztišila. Součástí Petrovy otázky není žádná výhrůžka.

max. 2 body

5 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je zapsána pravopisně správně (A), nebo ne (N).

		A	N
5.1	Při prohlídce známé katedrály návštěvníci obdivovali nástěnné malby.	☒	☐
5.2	Jeho vystoupení na besídce mi připomělo mé vlastní pěvecké začátky.	☐	☒
5.3	Poutavým vyprávěním a veselými anekdotami si nás učitel ihned získal.	☒	☐
5.4	Drzým a povýšeným chováním vědomně ubližovala lidem ve svém okolí.	☐	☒

Zdůvodnění

- Sloveso *připomenout* má v infinitivu hláskovou skupinu *men*, v tvarech příčestí činného se proto píše *mně*.
- Příslovce *vědomě* je příbuzné s přídavným jménem *vědomý*.

---

max. 3 body

6 Přiřaďte k jednotlivým souvětím (6.1–6.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.1 Tělák mi opravdu jde, ale z matiky nejspíš v pololetí propadnu. _____

6.2 Hned sem pojď a vysvětli mi, proč furt musíš dělat nějaké hlouposti. _____

6.3 Koupil si nový auťák, ale už nazítří přišel o řidičský průkaz, protože řídil opilý. _____

A) Ze všech podtržených slov je nespisovné pouze to první.

B) Ze všech podtržených slov je nespisovné pouze to druhé.

C) Ze všech podtržených slov jsou nespisovná celkem dvě, a to první a druhé.

D) Ze všech podtržených slov jsou nespisovná celkem dvě, a to první a třetí.

E) Ze všech podtržených slov jsou nespisovná celkem dvě, a to druhé a třetí.

Řešení a zdůvodnění

6.1 C)

Nespisovné je jednak slovo *tělák* (spisovně by bylo *tělesná výchova*), jednak slovo *matika* (spisovně by bylo *matematika*).

6.2 B)

Nespisovné je pouze slovo *furt* (spisovně by bylo *pořád, stále*).

6.3 A)

Nespisovné je pouze slovo *auťák* (spisovně by bylo *auto, automobil*).

Žádné z uvedených souvětí neodpovídá ani tvrzení D), ani tvrzení E).

max. 2 body

7 Vypište z každé z následujících vět (7.1 a 7.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

7.1 Nejen mí spolužáci, ale i naši učitelé se návratu distanční výuky poněkud obávali.

7.2 Dřívější příjezd rodičů z letní dovolené by Martinu rozhodně dost zaskočil.

Řešení

7.1 podmět – (**nejen**) **spolužáci,** (**ale i**) **učitelé**; přísudek – **se obávali**

7.2 podmět – **příjezd**; přísudek – **by zaskočil**

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 8–12

TEXT 1

Veverka obecná, menší hlodavec žijící v hlubokých lesích i na sídlištích velkoměst, patří k nejoblíbenějším živočichům. Není divu, je to totiž opravdu roztomilé zvířátko.

Veverky se chlubí pestrou škálou odstínů srsti: od světle rezavé přes **sytě** hnědou až po černou. Na světě zřejmě nenajdete dvě zcela stejně zbarvené veverky. Jediné, co mají v tomto směru všechny veverky společné, je bílé bříško. Jejich huňatý ocas, dlouhý až 20 cm, má několik funkcí. Veverky se do něj například zabalí, když se spustí **hustý** déšť nebo jim je zima, a také díky NĚMU udržují rovnováhu při skákání po stromech.

Veverky nemají své příbytky v dutinách stromů, jak se mylně domnívá řada lidí, ale splétají si z větévek hnízda, připomínající svým tvarem míč na ragby. Jejich vnitřek bývá vycpán suchým lýkem, mechem či trávou. *****: letní jsou jednodušší a méně zateplená než hnízda zimní nebo doupátka určená pro uložení novorozeňat.

Protože se veverka neukládá k zimnímu spánku, musí si předem sehnat dostatečné zásoby potravy, KTERÉ jí umožní přečkat zimu. Hledáním potravy, kterou tvoří například semena jehličnanů či oříšky, veverka stráví 15 až 19 hodin denně. Zásoby **pečlivě** zahrabe do země nebo je uloží do dutin stromů. Říká se, že si veverka nepamatuje, kde má své spižírny, ve skutečnosti však má o svých úkrytech dokonalý přehled. Stává se ale, že si část zásob nevyzvedne, jelikož si jich schová víc, než je **nutné**.

Dříve se veverky lovily kvůli kožešině a masu. Dnes už veverka obecná patří mezi chráněné živočichy, a to jak v České republice, tak ve většině dalších evropských států.

(*Epocha 14/2022; www.stoplusjednicka.cz, upraveno*)

TEXT 2

Slovo typu A vzniká spojením dvou celých slov, a proto ho **lze** rozložit na smysluplné slovní spojení. Např. slovo *vlastizrada* lze rozdělit na slovní spojení *zrada vlasti*.

Slovo typu B vzniká buď spojením základů dvou slov (např. slovo *vodoměr* vzniklo ze základů slov *voda* a *měřit*), nebo spojením základu slova a celého slova (např. *krupobití* vzniklo ze základu slova *kroupa* a ze slova *bití*). Slova typu B **nelze** rozložit na smysluplné slovní spojení.

1 bod

8 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) v TEXTU 1?

A) Míra zateplení se liší podle typu hnízda
B) Míra zateplení je totožná u všech typů hnízd
C) S mírou zateplení je rozlišeno hlavně typem hnízda
D) S mírou zateplení se ztotožňuje na všech typech hnízd

Zdůvodnění

Ve třetím odstavci TEXTU 1 je popisováno, jak vypadají hnízda veverek. V textu, který následuje bezprostředně za vynechaným místem, se píše o rozdílech mezi letními hnízdy a hnízdy určenými pro uložení novorozeňat či zimními hnízdy. Logickým doplněním textu je tedy možnost A), tzn. že tyto typy hnízd se liší mírou zateplení. V možnosti B) se píše, že míra zateplení je u všech typů hnízd totožná, což je v rozporu s pasáží následující za vynechaným místem. Možnosti C) a D) nejsou smysluplné ani gramaticky správné.

1 bod

9 Které z následujících tvrzení o slovech podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A) Jak *velkoměsto*, tak *novorozeně* jsou slova typu A.
B) Jak *velkoměsto*, tak *novorozeně* jsou slova typu B.
C) *Velkoměsto* je slovo typu A, *novorozeně* je slovo typu B.
D) *Velkoměsto* je slovo typu B, *novorozeně* je slovo typu A.

Zdůvodnění

Slovo *velkoměsto* vzniklo ze základu slova *velké* a celého slova *město*, nelze ho tedy rozložit na smysluplné slovní spojení. Slovo *novorozeně* vzniklo spojením základů slov *nově* a *rozený*, nelze ho tedy rozložit na smysluplné slovní spojení.

max. 2 body

10 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

		A	N
10.1	V průběhu roku každá veverka postupně postaví celkem tři hnízda, z nichž poslední je určeno pro mláďata.	☐	☒
10.2	Mezi mnoha lidmi je rozšířen mylný názor, že veverčí hnízda jsou svým tvarem podobná míčům na ragby.	☐	☒
10.3	V současnosti je veverka obecná chráněným živočichem ve většině evropských států včetně České republiky.	☒	☐
10.4	Shromáždit dostatečné množství semen jehličnanů trvá veverce o čtyři hodiny méně než sehnat dostatečné množství oříšků.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

11 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Posuzovaná slova jsou v TEXTU 1 vyznačena tučně.)

A) Slovo *hladově* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *sytě*.
B) Slovo *zředěný* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *hustý*.
C) Slovo *nedbale* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *pečlivě*.
D) Slovo *nezbytné* by v TEXTU 1 mělo opačný význam, než má v textu slovo *nutné*.

Zdůvodnění

Slovo *pečlivě*, které je v TEXTU 1 užito ve významu *svědomitě, s péčí*, a slovo *nedbale*, které má význam *ledabyle, nepečlivě*, mají opačný význam. Dvojice slov uvedené v možnostech A), B), D) opačný význam nemají:

- slovo *sytě* je v TEXTU 1 užito ve významu *výrazně* × slovo *hladově* má význam *nenajedeně*;
- slovo *hustý* je v TEXTU 1 užito ve významu *silný, intenzivní* × slovo *zředěný* má význam *učiněný řídkým*;
- slovo *nutné* je v TEXTU 1 užito ve významu *takové, které musí být, nevyhnutelné* a je synonymem slova *nezbytné*.

1 bod

12 Které z následujících tvrzení o zájmenech zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé?

A) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *ocas*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *zásoba*.
B) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *déšť*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *zásoba*.
C) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *ocas*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *potrava*.
D) Zájmenem *němu* je v textu zastupováno podstatné jméno *déšť*, zájmenem *které* je v textu zastupováno podstatné jméno *potrava*.

Zdůvodnění

Zájmenem *němu* je v TEXTU 1 zastupováno podstatné jméno *ocas*: *Jejich huňatý ocas, dlouhý až 20 cm, má několik funkcí. Veverky se do něj například zabalí, když se spustí hustý déšť nebo jim je zima, a také díky ocasu udržují rovnováhu při skákání po stromech.* Zájmenem *které* je zastupováno podstatné jméno *zásoba*: *Protože se veverka neukládá k zimnímu spánku, musí si předem sehnat dostatečné zásoby potravy, tyto zásoby jí umožní přečkat zimu.*

---

1 bod

13 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

A) Davy zahraničních turistů zamířili k cíli své výpravy.
B) Davy zahraničních turistů zamířili k cíly své výpravy.
C) Davy zahraničních turistů zamířily k cíli své výpravy.
D) Davy zahraničních turistů zamířily k cíly své výpravy.

Zdůvodnění

- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu mužského neživotného v čísle množném (*davy*), v koncovce příčestí činného musí být *-y* (*zamířily*).
- Podstatné jméno *cíl* se skloňuje podle vzoru *stroj* (stroji – *cíli*).

---

3 body

14 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

A) V naší rodině se totiž vstává pozdě. Vedle stodoly nedaleko pláže stál trakař. Naložila jsem na něj kupu sena a vzápětí usnula.

B) Mé uspokojení se ale rychle rozplynulo, když jsem zaslechla, že hodiny na věži právě odbíjejí devět! K našemu domu jsem doběhla celá uřícená. Vypadalo to, že všichni ještě spí. Vydrápala jsem se po vinné révě ke své ložnici. Zatraceně! Okno bylo zavřené!

C) Z hlubokého spánku mě vytrhla slepice, která se uvelebila na mém břiše. Hnala jsem toho tupého ptáka od stodoly až k oceánu. Vlny ji zmáčely od zobáku po paťáty. Pomsta byla sladká!

D) Nikoho jsem neviděla. S troškou štěstí bych mohla nepozorovaně proklouznout do svého pokoje. Opatrně jsem našlapovala po schodech. Zanedlouho už jsem ležela pod svou nadýchanou peřinou.

E) Nezbylo mi nic jiného než sešplhat dolů a projít hlavním vchodem. Tiše jsem pootevřela těžké dveře, pomalu vešla dovnitř a rozhlédla se.

F) Po probdělé noci jsem se za svítání vracela ze svého tajného dobrodružství. Zmohla mě ale únava, a tak jsem se rozhodla chvilku prospat pod širým nebem. Když budu doma do deseti, nikdo nezjistí, že jsem noc strávila venku.

(*S. Rabinová, Betsy a císař, upraveno*)

Řešení

První část: F)

Druhá část: A)

Třetí část: C)

Čtvrtá část: B)

Pátá část: E)

Šestá část: D)

F) Po probdělé noci jsem se za svítání vracela ze svého tajného dobrodružství. Zmohla mě ale únava, a tak jsem se rozhodla chvilku prospat pod širým nebem. Když budu doma do deseti, nikdo nezjistí, že jsem noc strávila venku. **A)** V naší rodině se totiž vstává pozdě. Vedle stodoly nedaleko pláže stál trakař. Naložila jsem na něj kupu sena a vzápětí usnula. **C)** Z hlubokého spánku mě vytrhla slepice, která se uvelebila na mém břiše. Hnala jsem toho tupého ptáka od stodoly až k oceánu. Vlny ji zmáčely od zobáku po paťáty. Pomsta byla sladká! **B)** Mé uspokojení se ale rychle rozplynulo, když jsem zaslechla, že hodiny na věži právě odbíjejí devět! K našemu domu jsem doběhla celá uřícená. Vypadalo to, že všichni ještě spí. Vydrápala jsem se po vinné révě ke své ložnici. Zatraceně! Okno bylo

zavřené! **E)** Nezbylo mi nic jiného než sešplhat dolů a projít hlavním vchodem. Tiše jsem pootevřela těžké dveře, pomalu vešla dovnitř a rozhlédla se. **D)** Nikoho jsem neviděla. S troškou štěstí bych mohla nepozorovaně proklouznout do svého pokoje. Opatrně jsem našlapovala po schodech. Zanedlouho už jsem ležela pod svou nadýchanou peřinou.

---

max. 2 body

15

15.1 S trenérem se sejdeme před začátkem závodu.

Úsek podtržený ve výše uvedené větě jednoduché upravte tak, aby z věty vzniklo gramaticky správné souvětí obsahující dvě věty. Význam původní věty musí zůstat zachován.

15.2 Silnice, která vede lesem, je neprůjezdná.

Úsek podtržený ve výše uvedeném souvětí upravte tak, aby ze souvětí vznikla gramaticky správná věta jednoduchá. Význam původního souvětí musí zůstat zachován.

Řešení

15.1 – např. S trenérem se sejdeme, než začne závod.

15.2 – např. Silnice vedoucí lesem je neprůjezdná.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 16

TEXT 1

Využitím sluneční energie ušetříme.	Zlomeninu jednoznačně potvrdil rentgen.
Nasedla do přistaveného taxi.	V předsálí koncertního sálu stálo piano.
Při zkoušení mě přepadla tréma.	Koupil jsem si nové album této kapely.
V psaní slohů už mám praxi.	K obědu máme filé s bramborem.
Vybral si z menu nejdražší jídlo.	Na ples se oblékla do róby z hedvábí.

TEXT 2

Nesklonná podstatná jména mají ve všech pádech obou čísel stejný tvar. Většinou jde o přejatá slova zakončená na samohlásku, např. *iglú* (*iglú bylo malé, psi ho vezli k jeho iglú, postavil si iglú, v iglú bylo teplo* aj.).

max. 3 body

16 **Vypište z TEXTU 1 tři nesklonná podstatná jména.**

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

Řešení

taxi, menu, filé

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 17

S posledními říjnovými dny se blížily podzimní prázdniny. Michal a jeho bratr Martin se těšili nejen na to, že si odpočinou od školních povinností, ale také na pobyt na chalupě, která se nachází ve vesničce poblíž Českého Krumlova. Ve středu vstali brzy a pak ranním spojem vyrazili na cestu. Na krumlovském nádraží už postávali nedočkaví prarodiče.

Kluci nejdřív ochotně pomáhali dědovy na zahradě. Společnými silami otrhali z již téměř holích větví všechna jablíčka a za odmněnu dostali babiččin vynikající závin, který zapíjeli čerstvě vylisovaným moštem. V neděli se pak všichni vypravili na výlet do nedalekého města, kde se procházeli starobylými uličkami. Kluky upoutali především medvědi, kteří obývají zámecký příkop. Prodloužený víkend s prarodiči se oběma bratrům velmi líbil.

max. 4 body

17 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je PRAVOPISNĚ SPRÁVNĚ.

Podtržené výrazy jsou zapsány správně. Slova zapište bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užita v textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *povinnost* je příbuzné s přídavným jménem *povinný*.
- Slovo *dědovi* je v dané větě tvarem podstatného jména *děda*, které se skloňuje podle vzoru *předseda* (předsedovi – *dědovi*).
- Přídavné jméno *holý* se skloňuje podle vzoru *mladý* (mladých – *holých*).
- Podstatné jméno *odměna* je příbuzné se slovesem *měnit*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 18–22

(**1**) Adara si nikdy nebyla zcela jistá, jestli zima přináší ledového draka, nebo ledový drak zimu. Vždy ale věděla, kdy zima, sníh a ledový drak mají přijít, protože v tu dobu měla narozeniny.

(**2**) Adara se narodila za strašného mrazu. Zima na ní tenkrát nechala své otisky. Asi proto byla jiná než ostatní děti. Už si nevzpomínala, kdy ledového draka spatřila poprvé. Připadalo jí, že byl součástí jejího života **odjakživa**.

Adara znala draky už předtím. Hal, mladší bratr jejího otce, totiž létal na jednom z nich. Ledový drak byl ale daleko větší, byl pokrytý jinovatkou a zuby – tři řady hrozivých kopí nestejné délky – měl z rampouchů. Když zamával křídly, zafoukal studený vítr, když dýchal, tvořil se led. Adara se ho ale nebála. Byla přece zimní dítě.

(**3**) Té zimy, kdy oslavila své páté narozeniny, na něm letěla poprvé. Ledový drak si ji opět našel na poli, kde jako obvykle stavěla hrad ze sněhu. Když toho rána dosedl **vedle** ní, rozhodla se na něj vylézt. Objala jeho studený krk a vzápětí se spolu vznesli do oblak. **Odtud** najednou viděla svět úplně jinak. Když letěli nad otcovou farmou, zahlédla svého bratra Geoffa. Vypadal docela maličký.

Adara s drakem strávili ve vzduchu dlouhé hodiny. Jejich první společný let byl vzrušující, ale také dost nebezpečný. Adara totiž neměla postroj, jaký používá Hal a ostatní královští drakoletci. **Občas** proto hrozilo, že ji drak máváním křídel setřese. K večeru konečně začali klesat. Bylo těsně po setmění, když přistáli na zemi. Doma otec Adaru nejdřív objal a pak jí vynadal. Nechápala to. Geoff jí ale pošeptal: „Proletěl tudy ledový drak a všechny vyděsil. Otec se bál, že tě ta stvůra sežrala.“ Adara se jen usmála.

(*G. R. R. Martin, Ledový drak, upraveno*)

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
18.1	Ledový drak měl v tlamě kromě rampouchů také hrozivá kopí uspořádaná do tří řad.	☐	☒
18.2	Když Adařin otec zjistil, že se jeho dcera proletěla na ledovém drakovi, vyhuboval jí.	☐	☒
18.3	Adara pravidelně stavěla na poli hrad ze sněhu, protože díky této stavbě ji ledový drak lépe našel.	☐	☒
18.4	Od chvíle, kdy Adara vzlétla na ledovém drakovi, do chvíle, kdy po svém prvním společném letu přistáli na zemi, uběhlo méně než 24 hodin.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

19 Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užita v 7. pádě.

Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

Řešení

součástí, jinovatkou, křídly

1 bod

20 Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

A) Jde o umělecký text, který vypráví Adara.
B) Jde o umělecký text, který vypráví o Adaře.
C) Jde o neumělecký text, který vypráví Adara.
D) Jde o neumělecký text, který vypráví o Adaře.

Zdůvodnění

Výchozí text má funkci estetickou, což dokládají například užité jazykové prostředky, a vypráví příběh o Adaře a ledovém drakovi. Kdyby příběh vyprávěla Adara, byl by text vyprávěn v 1. osobě (např. *Vždy jsem ale věděla, kdy zima, sníh a ledový drak mají přijít, protože v tu dobu mám narozeniny.*).

1 bod

21 Tvrzení č. 1: Hal, jeden z královských drakoletců, je Adařin strýc.

Tvrzení č. 2: Geoff, Adařin bratr, je menšího vzrůstu než Adara.

Vyplývá z výchozího textu alespoň některé z výše uvedených tvrzení?

A) ne, žádné z těchto tvrzení
B) ano, ale pouze tvrzení č. 1
C) ano, ale pouze tvrzení č. 2
D) ano, každé z těchto tvrzení

Zdůvodnění

Tvrzení č. 1 vyplývá z úseku podtrženého v následující pasáži: *Adara znala draky už předtím. Hal, mladší bratr jejího otce, totiž létal na jednom z nich.* Tvrzení č. 2 z výchozího textu nevyplývá: v textu se o tom, kolik měří Geoff, nic nepíše, je zde pouze uvedeno, že se Adaře její bratr jevil z výšky (tj. když letěla na ledovém drakovi) docela maličký.

max. 2 body

22 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N).

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

		A	N
22.1	Pokud slovo *odjakživa* nahradíme slovem *donedávna*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☒
22.2	Pokud slovo *vedle* nahradíme slovem *kromě*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☒
22.3	Pokud slovo *odtud* nahradíme slovem *potud*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☐	☒
22.4	Pokud slovo *občas* nahradíme slovem *chvílemi*, význam daného větného celku zůstane zachován.	☒	☐

Zdůvodnění

- Pokud bychom slovo *odjakživa*, které má význam *vždy, od nepaměti*, nahradili slovem *donedávna*, které má význam *před nedávným časem*, význam textu by se změnil (*Připadalo jí, že byl součástí jejího života odjakživa.* × *Připadalo jí, že byl součástí jejího života donedávna.*).
- Pokud bychom slovo *vedle*, které má v textu význam *v těsné blízkosti, v jejím sousedství*, nahradili slovem *kromě*, které má význam *mimo*, text by byl nelogický a jeho význam by se změnil (*Když toho rána dosedl vedle ní, rozhodla se na něj vylézt.* × *Když toho rána dosedl kromě ní, rozhodla se na něj vylézt.*).
- Pokud bychom slovo *odtud*, které má význam *odsud, z tohoto místa*, nahradili slovem *potud*, které má význam *až na toto místo, až sem* nebo *až do té chvíle*, význam textu by se změnil a text by nebyl smysluplný (*Odtud najednou viděla svět úplně jinak.* × *Potud najednou viděla svět úplně jinak.*).

---

1 bod

23 Která z následujících vět NENÍ zapsána pravopisně správně?

A) Vzácné hosty přivítal veselý psí štěkot.
B) Na naše zdraví má příznivý vliv rybí tuk.
C) Kdysi písaři psali seříznutými husími brky.
D) Na stole ležely dvě mísy s vepřovými žebírky.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *vepřový* se skloňuje podle vzoru *mladý* (mladými – *vepřovými*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

Dobře placení zaměstnanci odvádějí lepší práci.

max. 2 body

24 Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz PLACENÍ bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.

Vzniklá věta musí obsahovat tvar *placení*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *placení* nesmí být použit jako vlastní jméno.

Řešení a zdůvodnění

Výraz *placení* je ve výchozím textu přídavným jménem, ve vzniklé větě tedy musí být tento výraz použit jako podstatné jméno *placení* ve tvaru 1./2./3./4./5./6. pádu čísla jednotného či ve tvaru 1./2./4./5. pádu čísla množného, např. *Muž utekl bez placení.*

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Už od roku 1968 se v Conghamu scházejí fanoušci nejpomalejších dostihů. Tehdy se totiž v této anglické vesničce poprvé konalo mistrovství světa v hlemýždích závodech.

Jejich pravidla jsou poměrně jednoduchá. Závodů se mohou účastnit jen hlemýždi zahradní. Ačkoliv jsou pořadatelé celkem tolerantní, s obřími afrických šneky byste na dráhu vpuštěni nebyli. Závodí se na navlhčené **hladké** látce, na níž jsou vyznačeny dvě čáry – startovní a cílová. Mezi nimi je vzdálenost 33 centimetrů. Hlemýždi jsou rozestavěni na start a jejich úkolem je co nejrychleji a co možná nejkratší cesta se doplazit do cíle. Závodník, který chce vyhrát, musí nasadit opravdu **ostré** tempo. Rekord zatím **drží** hlemýžď Archie, který se v roce 1995 do cíle dostal za rovné dvě minuty. Druhý nejrychlejší výkon v historii závodů předvedl Sammy, jenž v roce 2019 zvítězil s časem jen o 38 sekund horším.

O titul mistra světa každým rokem **usilují** až dvě stovky hlemýžďů, ne všichni ale závod dokončí. Záleží i na aktuálním počasí – někteří hlemýždi se před vedrem schovají do ulity a nikdo je nedonutí, aby v závodu pokračovali. Hlemýždí mistrovství světa je tak především kombinací trpělivosti, zábavy a jistého nadhledu.

(*www.idnes.cz; www.novinky.cz, upraveno*)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
25.1	Hlemýžď Sammy, vítěz hlemýždích závodů z roku 2019, se do cíle dostal za dvě minuty 38 sekund.	☒	☐
25.2	Podle pravidel hlemýždích závodů činí jak délka startovní čáry, tak délka cílové čáry 33 centimetrů.	☐	☒
25.3	V anglickém Conghamu se první mistrovství světa v hlemýždích závodech konalo před více než půlstoletím.	☒	☐
25.4	Ze všech hlemýžďů, kteří se od roku 1995 do roku 2019 zúčastnili mistrovství světa v Conghamu, se mistry světa stali pouze dva.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

A) Slovo *hladký* je v textu užito ve významu *probíhající bez průtahů*.
B) Slovo *ostrý* je v textu užito ve významu *rychlý, svižný*.
C) Slovo *držet* je v textu užito ve významu *přidržovat, podpírat*.
D) Slovo *usilovat* je v textu užito ve významu *snažit se někoho si naklonit*.

Zdůvodnění

- Slovo *hladký* je v textu užito ve významu *mající povrch bez nerovností*.
- Slovo *držet* je v textu užito v ustáleném slovním spojení *držet rekord*, které má význam *mít rekord ve vlastnictví, být nepřekonaným rekordmanem*.
- Slovo *usilovat* je v textu užito ve významu *vyvíjet úsilí*.

1 bod

27 Ve které z následujících možností je uvedena vhodná náhrada za chybně užitý tvar slova?

(Posuzované tvary jsou ve výchozím textu podtrženy.)

A) místo *jednoduchá* má být *jednoduché*
B) místo *cesta* má být *cestou*
C) místo *počasí* má být *počasím*
D) místo *jistého* má být *jistému*

Zdůvodnění

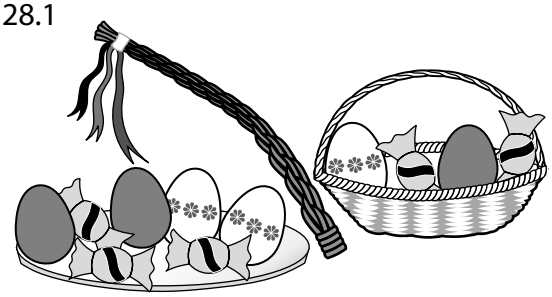
Podstatné jméno *cesta* musí být v textu užito ve tvaru 7. pádu čísla jednotného: ČÍM se doplazit? → cestou.

max. 4 body

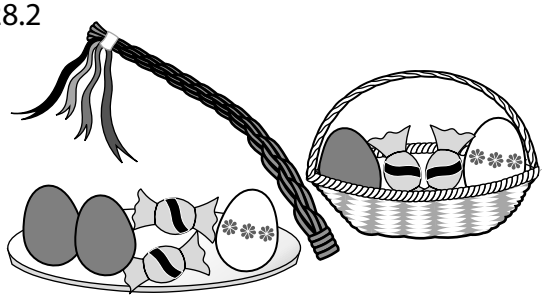
28 Přiřaďte k jednotlivým obrázkům (28.1–28.4) odpovídající popis (A–F).

(Žádnou možnost z nabídky A–F nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

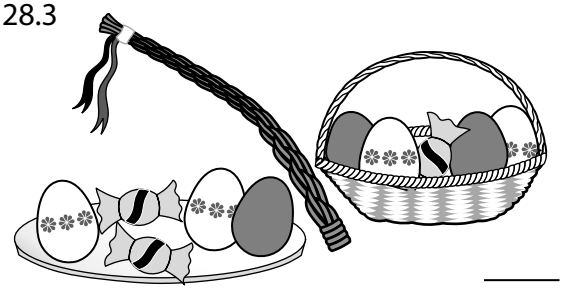
28.1

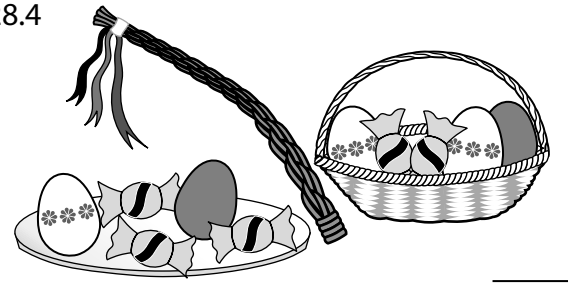
28.2

28.3

28.4

A) Na tácu je více bonbonů než v košíku. Na pomlázce je lichý počet stuh. Čokoládových vajíček je méně než malovaných.

B) V košíku je sudý počet vajíček. Celkový počet čokoládových vajíček je větší než počet bonbonů na tácu. Na pomlázce není sudý počet stuh.

C) Více než polovina všech bonbonů je na tácu. Celkový počet malovaných vajíček je lichý. Čokoládových vajíček je méně v košíku než na tácu.

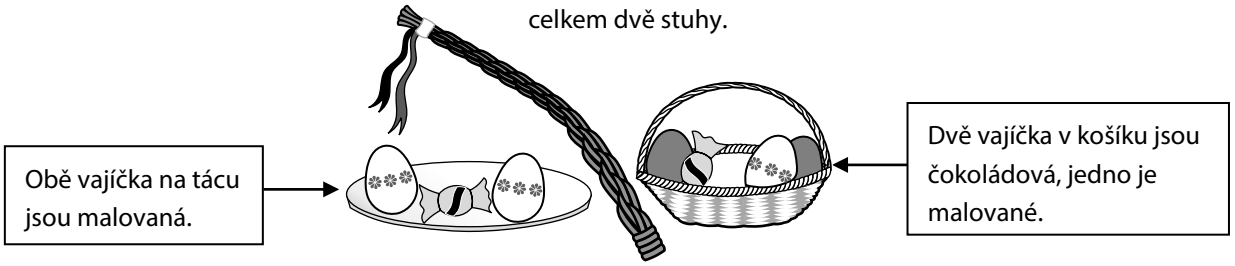
D) Celkový počet vajíček je větší než celkový počet bonbonů. Na tácu je lichý počet vajíček. V košíku je méně čokoládových vajíček než bonbonů.

E) V košíku je sudý počet bonbonů. Počet malovaných vajíček na tácu není shodný s počtem malovaných vajíček v košíku. Na pomlázce je sudý počet stuh.

F) Celkový počet vajíček je lichý. V košíku je více vajíček než bonbonů. Počet malovaných vajíček na tácu je shodný s počtem malovaných vajíček v košíku.

Vysvětlivky:

Na obrázku jsou celkem dva bonbony (jeden na tácu a druhý v košíku) a celkem pět vajíček. Na pomlázce jsou celkem dvě stuhy.

Řešení

28.1 C)

28.2 D)

28.3 F)

28.4 A)

Žádný z uvedených obrázků neodpovídá ani popisu B), ani popisu E).

Konal(a) zkoušku ☐ Vyloučen(a) ☐ Nepřítomen(na) či nedokončil(a) ☐

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5B – 2. ŘÁDNÝ TERMÍN

Jméno a příjmení

DIDAKTICKÝ TEST – STRANA 1–2

	A	B	C	D	E
1	☐	☐	☐	☐	
2	☐	☐	☐	☐	
3	☐	☐	☐	☐	
4	☐	☐	☐	☐	

	A	N
5		
5.1	☐	☐
5.2	☐	☐
5.3	☐	☐
5.4	☐	☐

	A	B	C	D	E
6					
6.1	☐	☐	☐	☐	☐
6.2	☐	☐	☐	☐	☐
6.3	☐	☐	☐	☐	☐

7

7.1	podmět:
	přísudek:
7.2	podmět:
	přísudek:

	A	B	C	D
8	☐	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	☐

	A	N
10		
10.1	☐	☐
10.2	☐	☐
10.3	☐	☐
10.4	☐	☐

	A	B	C	D
11	☐	☐	☐	☐
12	☐	☐	☐	☐
13	☐	☐	☐	☐

14	A	B	C	D	E	F
První část	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druhá část	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Třetí část	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Čtvrtá část	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pátá část	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Šestá část	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15

15.1 S trenérem se sejdeme, _____ _____.

15.2 Silnice _____ _____ je neprůjezdná.

16

17

18	A	N
18.1		
18.2		
18.3		
18.4		

19

	A	B	C	D
20				
21				

22	A	N
22.1		
22.2		
22.3		
22.4		

	A	B	C	D
23				

24

25	A	N
25.1		
25.2		
25.3		
25.4		

	A	B	C	D
26				
27				

28	A	B	C	D	E	F
28.1						
28.2						
28.3						
28.4						